

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Skjalde-Blik paa Danmarks Stjerne i Sølv-Bryllups og Kronings-Aaret 1840

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Skjalde-Blik paa Danmarks Stjerne i Sølv-Bryllups og Kronings-Aaret 1840", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 24. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1840_678-txt-shoot-idm887.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Nyaars-Dag

(i Kirken.)

Det Gamle gik forbi, see, Alt er blevet nyt!

Saaledes har man fra Verdens Side alt længe raabt til os gammeldags Folk, baade Christne og Danske, og ret med Eftertryk til dem af os, der vil være begge Dele, men man har kun faaet et Svar, man kaldte uartig, fordi det ikke blot indeholdt den Paastand, at *Christendom* og *Danskhed* maatte, for at være ægte, nødvendig altid blive ved i Grunden at være hvad de var fra Arildstid, men beviste ogsaa unægtelig, at hvad man kaldte forældet og forbigangen, dødt og magtesløst, var endnu lyslevende og nok saa kraftigt, som det Splinternye, man udbasunede.

Vil jeg da nu maaskee give Verden Ret og paa denne *Nyaars-Dag* høitidelig erklære, at ogsaa for mine Øine er det nu blevet klart, at den gamle Christendom maa ansees for død og begravet med vore Fædre, og den gamle Danskhed for blegnet og isnet med vor gamle Konge, saa den med Ham maa siges Farvel og nøies med at glimre som en Skygge i de Dødes Rige?

Nei, mine Venner! Det være langt fra! hvor længe, hvor høirøstet og eftertrykkelig man end i Herrens Huus vil tilraabe mig at det Gamle er forbigangen og Alt blevet nyt, skal man dog, saalænge der er Liv og Blod i mig og Lyd paa disse Læber, faae det samme Svar, som hidindtil: *Jesus Christ* er idag som igaar og evindelig den Samme, og der er ingen Ende paa Hans Kongedømme, hans Navn skal vandre med Solen og Hans Throne er fastere end Himlens Stjerner, og al Jorden skal fyldes med Hans Ære; thi Han lever og lader os leve med sig, saa vi smile kun ad Rygterne om Hans Død og tør i Hans Navn byde Døden Trods, som skrevet staaer: Død! hvor er din Brodd? Helvede! hvor er din Seier?

Noget anderledes maa jeg vist nok svare om Danskeden, som noget Timeligt og i sig selv Svagt, thi ligesaa lidt som jeg kan sige om vor hensovne Konge: han opstod paa den tredie Dag fra de Døde, ligesaa lidt tør jeg tillægge det Danske Folk en Livskraft, der kan trodse Døden; men dog skal det ogsaa være mit Svar, at Dansk er idag som igaar og evindelig det Samme, saa naar den ældgamle *Danskhed* uddøde, da kunde hvad der afløste den vel tiltage sig dens Navn, men aldrig bære det med Rette, da det i Tidens Løb var Ingen af de tomme Titler, som passe Alle lige godt, men var Udtrykket for et eget *Folkeliv*, kiendeligt fra alle Andre, og, jeg tør lægge til, yndigere og elskeligere end nogen anden Green af Menneske-Livet i sin blot naturlige Skikkelse. Ja, jeg kan og maa endog føie til, at hidindtil haver Herren hjulpet, saa den ældgamle Danskhed uddøde hverken for længe siden, eller nys med vor gamle, livsalige Konge, men lever endnu, om end for det meste svagt og sygelig, i mangfoldige Hjerter og paa saa mange Tunger, som endnu med Liv og Lyst tale vort ældgamle, dybe og deilige Mo27dersmaal, saa jeg tør godt haabe at den ældgamle Danskhed skal, ved Ham, som er mægtig i de Svage, blive endnu meget ældre end Nogen af os, og med Æren bære sit Navn til de sildigste Tider.

Naar jeg derfor paa denne Nyaarsdag siger: det Gamle gik forbi, see, Alt er blevet nyt, da er det ikke af Verden men af Apostelen *Paulus* jeg laaner dette Ord, ei til at udraabe Herrens Skam og Kirkens Undergang, men netop for, til Hans Ære og Hans Folks Glæde, at forkynde Hans underlige Gierning, som fornyer sit Folks Kraft og gjør dem unge igien som Ørnen, og tillige for at minde om, hvor underlig og glædelig det *Christelige* og det *Folkelige* følges ad i disse Landemærker, saa ligesom de Begge med hinanden syndes forældede og kaldtes udlevede, ja døde og magtesløse, saaledes skal de og Begge med hinanden sees oplivede, fornyede, fornyede i en forklaret Skikkelse.

Ja, mine Venner! vel har Ordet om det Gamles Afløsning af det Ny i *Pauli* Mund en langt dybere Betydning end jeg her kan forbinde dermed, naar jeg skal tale Sandhed om Fornyelsen hos os; thi han taler aabenbar om det gamle Menneske med alle dets vildfarende Begjæringer, som det Forbigangne, det Afklædte og Aflagte, og om det ny Menneske, som er Herren fra Himlen, der vil boe i sine Troende og vandre i dem, saa der oprinder et nyt Levnets-Løb i Sandheds Retfærdighed og Hellighed; men dog mener han dermed ingenlunde, at den gamle Menneske-Natur, som Gud skabde fra Begyndelsen i sit Billede og efter sin Lignelse, at den skulde være 28aflagt og tilintetgjort hos de rette Christne, der ikke mere leve deres eget Liv, men Hans, som er død og opstanden for os. Nei, Gud sendte sin Søn, født af en Kvinde, ikke til at fordærve men til at frelse Mennesket, ei for at tilintetgjøre men for at gienløse og opreise den faldne Skabning, saa det Ny i *Christo Jesu* er ogsaa en *Fornydelse* af det Ældgamle, som skrevet staaer: udsender Du din Aand, da skabes de og Du fornyer Jordens Skikkelse, ja, derfor kalder samme Apostel vor *Daab* Igienfødselsens og

Fornyselsens Bad, hvori de Troende fornyes efter Hans Billede, som skabde os.

Med Rette anvende vi da Apostelens Ord paa vor nærværende Tilstand, dersom vi, fremfor Alt i christelig Henseende, har oplevet en Nyaars-Tid, hvori meget Gammelt bortfalder, men det Ældste fornyes i en klarere Skikkelse end det nogensinde før er seet hos os, og visselig, det er min glade Overbeviisning, og Glæden voxer, fordi Christendommens Fornyse ogsaa skiænker den ægte Danskhed et lyksaligt Nyaar. Vistnok er Meningen herom endnu meget deelte, og vil man tage det strængt, at Alt er blevet nyt, da kan vi hverken som Christne eller som Danske tilegne os den Roes, da alt det Ny, ligesom det ny Menneske i Christo, vistnok endnu er spædt og svagt hos os; men vi stræbde jo heller ikke at tilegne os Apostelens indholdsrige Ord for at prale dermed eller bryste os af et nyt Levnetsløb, men kun for at prise Guds Naade og Miskundhed, og for med lyse Udsigter at hilse Nyaaret og begynde den ny Tid, der i Aanden er oprundet over os. Det gaaer da 29dermed som med den ny Kong Christian, Herren har skiænket os; thi ogsaa Han er saa ung paa Thronen, at der ei endnu kan tales stort om Hans kongelige Bedrifter, og let opkastes Tvivl saavel om Hans Agt, som om Hans Kraft og Lykke; men Han har dog ligefuldt, under Folkets Jubel og de lykkeligste Varsler, besteget sine Fædres Throne og høitidelig erklæret, at Han stoler paa Velsignelsen herovenfra, og vil ingenlunde bryde, men med Guds Hjælp fornye og befæste den ældgamle Pagt mellem Christus og Danmarks Konger, saa vi gammeldags Christne og Dannemænd kan ikke andet end med Haab og Glæde see alt *det Ny* imøde, der under Hans christelige og faderlige Regiering skal udvikle sig. Ja m. V. denne ny Regiering er i alle Maader et Speil og Billede af den *Nyaars-Tid*, vi, med Tak til Gud, see oprundet for os og vore Børn, og den er meer end Speil og Billede, thi den er selv en Deel deraf og en Kraft deri, som, med Guds Hjælp, vil mægtig bidrage til, at vore Børn med endnu gladere Følelse og klarere Ret kan gientage Apostelens Ord: det Gamle er forbi og Alt er blevet nyt.

O, kiære christne Venner og Danske Sødskende! hvor ønskede jeg ikke især paa denne Nyaarsdag at kunne virkelig meddele Eder min glade Følelse af den vidunderlige Sammenhæng, der, hos os meer end noget andet Steds, er mellem det Gamle og det Ny, mellem Øvrighed og Undersaatter, mellem det Folkelige og det Christelige, en Følelse, der vel, som alt det Dybe, er dunkel endnu for vore Øine, men er desuagtet lige sand og lige glædelig, og vil, naar vi 30bevare den, netop nu daglig blive klarere, i det Hjertets Øine oplades og oplyses til at stirre ind i Rigdoms-Dybet baade af Guds Godhed og Viisdom, det velsignede Dyb, nødvendigviis dunkelt paa Jorden, men allevegne glædeligt og soleklart saavelsom saligt i Himlen! Men skiøndt det er ikke os givet, i Ord som opstege af vort eget Hjerte, virkelig at meddele og forplante enten det Dybe, der bevæger eller det Høie, der besøger os, saa taler jeg dog trøstig derom, fordi jeg er vis paa, at Han, som kan gjøre langt over hvad vi kan bede eller forstaae, Han har ogsaa hos Eder begyndt den gode Gierning og vil fuldføre den til vor Herres *Jesu Christi* Dag! Jeg kan jo saaledes umuelig være ene om det Danske Hjerte, der banker og i disse Øieblikke brænder i min Barm, og hvis Røst saa mange Gange og saa mangefold fandt Gienlyd, at tale endnu kun Faa i samme Tone, maa det jo kun være fordi min Mund oplodes et Øieblik tidligere til at tale af Hjertets Overflødighed, og oplodes netop for at vække hvad der slumrede, nære hvad der hungrede og tørstede hos Mange. Og nu det ny Liv i *Christo Jesu*, ved hvis svage og ufuldkomne, men dog himmelske Rørelser min Sjæl fryder sig, og det ny Lys over Livets Hemmeligheder og Guds Veie paa Jorden, der især i Eders Kreds og vor høitidelige Andagts Timer opgaaer som en Morgenrøde for mit Øie, visselig, de kan endnu mindre være indskrænkede til mig, da de er Guds Naadegave i *Christo Jesu* til alle Folk under Himmelen og til alle Slægter, som vil troe paa Navnet over alle Navne, i hvilket 31Saligheden med al Guddoms-Fylde boer, en Naadegave altsaa, hvori hverken jeg eller noget dødeligt Menneske kan faae Deel, uden at fornedre sig og blive som Børn, ja, som de spæde Børn, vi i Daaben bære til *Jesus*, for at Han, i hvem alle Slægter velsignes, skal tage dem paa sine Arme og velsigne dem med "den evige Velsignelse i det himmelske Bad." Fik jeg derfor en sikkrere og gladere Følelse, af det ny Liv i Christo som en Guds Gave, end de Fleste af mine Samtidige, og et deraf udspringende klarere Lys over det store Evangelium, som en Guds Kraft til Salighed for alle Troende, og som det Mindste af alle Frøkorn, der dog voxer til et Træ, hvori Himlens Fugle bygge Rede, og som den Mindste af alle Stjerner, der dog voxer til en Sol med syv Dages Glands; er det saa, da kan det ene være, fordi jeg, efter Guds urandsagelige Raad, er et Øieblik ældre i Christo, og skal, til rig Erstatning for den Eensomhed og Miskiendelse, som er derfra uadskillelig, have den store Trøst og Glæde at forudføle, forudsee og forudsige det velsignede, lyksalige *Nyaar*, der vel alt er oprundet over os, saasandt et eneste Hjerte føler dets Virkning og skimter dets Glands, men maa dog i det Hele og det Store aabenbare sig selv i Lys og Kraft som Morgenrøden, før det uden Modsigelse kan kaldes nærværende.

Ja m. V. man fortæller, at i det høie Norden, hvor Solen om Vinteren enstund er reent forsvunden, der havde man i gamle Dage Speidere paa Bjergene, som, saasandt de skimtede Solen, blæste i Luur for dem paa Sletten og i Dalene, som da strax, før de endnu 32med deres egne Øine saae Glimt af Morgenrøden, dog holdt *Julefest* med Glæde over Solhverven, der spaaede et nyt Aar med Vaar og Sommer og Høst; og ligesaa trøstig, som man kan vide, disse Speidere forkyndte hvad deres Øine saae, uden at ændse de Tvivl der kunde næres, og de ubesvarlige Indvendinger, der lod sig gjøre, indtil Alles Øine saae det Samme og hele Skabningen frydede sig i den gienfødte Soels Straaler, ligesaa trøstig forkynder jeg det Christelige og det Danske Tvilling-Nyaar, som alt oprundet i Aandens og Hjertets Verden, sikker nok paa, at om en liden Stund vil alle Danske Christelige Hjerter føle og alle tilsvarende Øine see det Samme som jeg, og at allerede nu vil mange Hjerter fryde sig og mange Øine tindre ved Forkyndelsen deraf, som Noget, Hjertet i os alle aner,

Aanden over os alle bekræfter.

Ja m. V. hvor harmeligt og modbydeligt det end er for alle Christne og alle Danske at høre tale om en ny Christendom og en ny Danskhed, der Intet skal have med de Gamle at gjøre, saa er vor Følelse dog en ganske anden, naar vi høre og føle, at Talen slet ikke er om en anden Aand, et andet Liv eller en anden Løbebane, end dem, der var fra Begyndelsen, men kun om en ny Udvikling af de ædleste og bedste Kræfter, som længe slumrede eller trælledede for Fienden, om en ny Klarhed over Livet, dets Tarv og Maal, og i det hele en ny Skikkelse, der, for at Livet kraftig kan fortsættes og glædelig klare sig, maa afløse den Forrige, som var forældet og vilde, om vi end ikke bar den til Graven, hen33smuldre for vore Øine. Ved en saadan Tale føle vi Alle, det er en dyb og glædelig Sandhed, om vi end hverken kan forudsee, hvordan en saadan Nyaarstid er muelig eller hvordan den ny Skikkelse baade i og udenfor Kirken vil udvikle sig, og til vor store Lykke har vi i det Udvortes et Billede, hvori det Indvortes speiler sig, saa Forestillingen kan blive om end dunkel saa dog levende; thi vi behøve kun i Tankerne at stille os ved vor gamle, inderlig elskede, høilovlige, nys hensovne Konges Baare, med Øiet hæftet paa Danmarks Throne, som en ny Konge af den gamle Herrestamme har besteg, for med Guds Hjelp at arbeide paa en almindelig Fornyse i Folkets Aand; see, da har vi et sandt og levende Billede af det Nyaar baade i Kirken og Riget, vi forvente. Ja, naar jeg siger: det Gamle er forbi og Alt er blevet nyt, da sammensmeltes det for mig med hvad vi Alle veed, at vor gamle Konge Frederik den Sjette er død og afløst af den ny Konge, Christian den Ottende, thi det gaaer mig med alt det Forrige baade i Kirkens og Rigets Indretning, som med vor hensovne Konge, hvem jeg vilde ønsket langt flere Dage, naar de kunde været ham til Glæde og Riget til Gavn, men hvem jeg aldrig kunde ønske skulde overlevet sig selv, og hvem det var umueligt at sætte sig ind i den ny Tingenes Orden, han vel trolig havde forarbejdet, men var for gammel til at indføre. Tilstanden baade i Kirken og Riget er nemlig for mine Øine en saadan, at der er kommet ny Viin i gamle Læderflasker hvad Sandhed siger, vilde ende med at Flaskerne sprængdes og Vinen spildtes, hvis 34ikke Alt fornyedes, saa det Ene passede til det Andet, men for at det kunde skee, var Konge-Skiftet sikkert nødvendigt, saa vi skal være glade midt i vor Bedrøvelse, og prise den Gud, der lader alle Ting tjene dem til Gode, som elske Ham. Ja, lad os paa denne gode Nyaars-Dag lykønske det Danske Folk med sin Konge og Kongen med sit Folk, ligesom vi altid paa vor Herres *Jesu Christi* Navnedag lykønske Ham og Hans Folk med hinanden, og lad os standse ved den Betragtning, at hvor godt end det ægte Danske og det Christelige kan forbindes og forenes, saa maa de dog hverken forblendes eller sammenlignes, thi saa høit som Himlen er over Jorden, er ogsaa *Jesus Christus* over alle andre Konger, Hans Aand over alle Folke-Aander, og hvad Evigheden er mod Tiden, det er Guds-Riget, Han har stiftet og opholder, mod de bedste Verdens-Riger. Derfor er det ogsaa kun paa menneskelig Viis, vi kan sige at der i Christi Rige er noget Gammelt, som forgaaer, og noget Nyt, som opstaaer; thi Kongen er idag og igaar evindeligen den Samme, Hans Aand er den evige Trøster, som aldrig forlader Hans Folk, og dette Folks Liv er evigt med Hans, som skrevet staaer: Jeg lever og I skal leve, og atter: vort Liv er skjult med Christus i Gud og skal aabenbares med Ham. Kun da fordi det store Evangelium giennem mange Aarhundreder allevegne, om end meer eller mindre, og mindst hos os, har været fordunklet, saa det syndes, som Skyen, der tog Herren bort fra Hans Disciplers *Øine*, ogsaa havde borttaget Ham fra deres Hjerte, som kun Faa turde troe hvad vi har hørt fra Begyndelsen og 35endnu Færre saa Herrens Arm aabenbaret, og hardtad slet Ingen kunde føre "Aands og Krafts klare Beviser" for at i Ham leve og røres og ere vi; kun derfor tale vi med Rette og med Glæde om noget Gammelt i Hans Rige, som er forbi, og om en almindelig Fornyse; thi med det Gamle mene vi kun de gamle Vildfarelser og selvgjorte Indbildninger, der som Skyer hængde over os og skjulde Solglandsen i vor Konges Aasyn, og de gamle Dødsdagter, som gjorde Livet i Christo suurt og mat, saa det Ny, vi forvente og forkynde og alt i Aanden fornemme, er netop det guddommelige Gamle, der aldrig forældes, i sin ny Virksomhed paa os og Indgang i os, som skrevet staaer: gjører Portene høie og Dørrerne vide, at Ærens Konge kan inddrage! Naar vi derfor vil tale reent og ret, da er det hverken vor Herre Christus selv eller Hans Rige, men kun Begges Glands og Ære paa Jorden, for hvilke et Nyaar er oprundet og skal med priseligt Størværk forklare sine Dage, medens Danmark derimod med Konge og Folk maa kalde sit Gyldenaar nyt i alle Maader, da Riget, forladt af sin Aand og sin Kraft berøvet, umuelig kunde gienføde og fornye sig selv, men har Ham Alt at takke, den himmelske Giæst, der inddrog i vore Fædres Paulun, og lyste sin Fred over Huset, sin Velsignelse over Marken, og vil nu bevise, at Hans Miskundhed ogsaa her varer i tusinde Led hos dem som dyrke Ham og bevare Hans Ord! Ham, vor Herre *Jesus Christus*, være Ære og Priis i al Evighed, Amen!